

Čtenářská gramotnost

Úroveň čtenáře	4. úroveň – průzkumník
Cílová dovednost	Získávání informací
Časový odhad	Aktivita – 1 až 2 vyučovací hodiny Sebehodnocení – 10 minut
Pomůcky	Kniha <i>Ostrov v Ptačí ulici</i> , psací potřeby, volný list papíru, pracovní list pro každého žáka, slovníček pojmů

Popis dovednosti

Čtenář rozpozná v delším jednoduchém textu hlavní postavy či najde hlavní informace.

Forma aktivity

Individuální/Skupinová

Použité metody a strategie

Volné psaní, čtení s otázkami, pětilístek

Využití textu

Český jazyk (popis), literární výchova

Struktura lekce

Aktivita pracuje s první kapitolou knihy, která popisuje život malého chlapce za 2. světové války, proto je dobré věnovat dostatek času evokaci. Aktivitu lze rozdělit na dvě vyučovací hodiny: v 1. hodině evokace a uvědomění, ve 2. hodině reflexe.

Evokace:

Na začátku aktivity využijeme metodu volného psaní. Na prázdný list žák samostatně napíše informace o 2. světové válce, které zná. Učitel dá na volné psaní žákům časový limit 5 minut.

Po volném psaní mohou (nemusí) žáci své volné psaní přečíst nahlas.

Učitel zapíše na tabuli informace o 2. světové válce, které z volného psaní vplynuly. Shrne tak poznatky, které o tématu žáci mají.

Své volné psaní si každý žák uschová, protože ho později využije při práci s pracovním listem.

Uvědomění:

Po zapsání informací o 2. světové válce na tabuli následuje společné hlasité čtení 1. kapitoly metodou čtení s otázkami. Přečtou se nahlas první dva odstavce a učitel vyzve děti, aby formulovaly otázky, které je k textu napadají. Nakonec položí otázku nebo otázky učitel. Pracuje se frontálně, aby se s touto metodou seznámili. Takto mohou pokračovat dál po odstavcích, dokud nepřečtou celou kapitolu.

Poté děti individuálně vypracují pracovní list. Učitel dětem objasní metodu pětilístku, pokud ji žáci neznají.

Reflexe:

Na závěr děti prezentují své pracovní listy ve dvojici. Diskutují o svých odpovědích. Hodnotí, zda dokázali z textu vypsát informace o postavách.

Metoda volného psaní

Žáci individuálně píšou po nějakou předem oznámenou dobu (minimálně tři minuty) na určité téma. Při psaní dodržují pravidla volného psaní. Nejdůležitějším z nich je to, že po celou dobu píšou (běžným tempem) stále dál. Pokud je nic k tématu nenapadá, pokud nevědí, jak dál, zapisují to, co jim právě běží hlavou (třeba: „Teď nevím, jak bych měl pokračovat...“), snaží se však co nejdříve se k tématu zase vrátit. V průběhu psaní nemyslí na stylizaci textu. K tomu, co již napsali, se v průběhu psaní nevracejí, nemění to, nevylepšují ani neopravují. Nepřemýšlejí ani nad pravopisem, tedy píšou zcela automaticky. Jde totiž o to zapsat co nejvíce myšlenek a jakákoliv překážka v přemýšlení o tématu je na škodu tomuto procesu. (Tím se volné psaní blíží brainstormingu.) V době psaní učitel píše (podle stejných pravidel) s dětmi. Před koncem doby na psaní učitel upozorní, že zbývá už jen (třeba) půl minuty.

Metoda čtení s otázkami

Děti pracují s textem ve dvojicích. Před samotným čtením si jej prohlédnou a dohodnou se, po jak velkých úsecích budou postupovat.

Pak si oba tiše pro sebe přečtou první dohodnutou pasáž. Poté jeden žák pokládá druhému co nejvíce otázek k textu – takových, na něž lze najít v textu odpovědi přímo (tzv. kontrolní otázky), i takových, které se ptají na kontexty, na souvislosti mezi tímto textem a jinými texty, tímto textem a zkušenostmi žáka apod. (otázky vycházející z textu, ale jdoucí za něj). Druhý žák na otázky odpovídá, potřebné informace přitom může hledat přímo v textu. Po zodpovězení všech otázek žáci přejdou k tichému čtení další pasáže a po něm si vystřídají role. Takto postupují až do přečtení celého textu.

Pokud děti používají metodu poprvé, učitel ji modeluje při společném hlasitém čtení. Může také číst sám a děti formulují otázky, které je napadají, a učitel jim odpovídá.

Metoda pětílístku

Na první řádek žáci napíší jméno hlavního hrdiny (Alex). Na druhý řádek napíší dvě přídavná jména (jaký je). Na třetí řádek napíší 3 slovesa, která vyjadřují, co postava dělá. Na čtvrtý řádek napíší větu o čtyřech slovech, která vyjadřuje další skutečnosti, o nichž v předchozích řádcích ještě nebyla řeč. Poslední řádek – jedno slovo nebo sousloví, heslo, přezdívka, která ještě postavu vystihuje.

Sebehodnocení – metodické okénko

Tabulka sebe/hodnocení umožňuje čtenáři a učiteli ohodnotit zvládnutí konkrétní dovednosti na základě výkonu čtenáře v aktivitě. Sebe/hodnocení provádí čtenář samostatně nebo dle možností čtenáři navzájem po skončení aktivity, vyučující pomáhá vysvětlením rozdílů mezi jednotlivými úrovněmi zvládnutí, aby se čtenáři dokázali ohodnotit, např. pomocí otázek reflektujících proběhnuvší aktivitu nebo na žákovských pracích ukazuje konkrétní projevy rozdílné míry zvládnutí úkolu.

Úskalí

Pokud by chtělo číst své psaní větší množství žáků, což z časových důvodů není možné, existuje možnost zveřejnit své psaní na nástěnce, aby si ho mohli později ostatní přečíst. Volné psaní si navzájem žáci nehodnotí. Doplní učitel po skončení aktivity.

Odkazy, zdroje

ORLEV, Uri. *Ostrov v Ptačí ulici*. Praha: Práh, 2013. ISBN 978-80-7252-433-4.

1. Porovnej svoje volné psaní s tím, co ses dozvěděl/a o 2. světové válce z 1. kapitoly knihy.

Co už jsem znal/la?

Co jsem se dozvěděl/a nového z 1. kapitoly?

Co mě zajímá, co bych se chtěl/a ještě dozvědět?

2. Kdo je hlavní postavou příběhu?

3. Které další postavy se v 1. kapitole objevují?

Slovníček pojmů

ghetto – část města, kde žijí odděleně od ostatních příslušníci jedné skupiny (národnostní, náboženské, rasové)

Varšavské ghetto bylo ghetto zřízené německou okupační správou v roce 1940 a postupně bylo obeháno zdí. Do něj bylo násilně sestěhováno asi 450 000 Židů, kteří museli žít na prostoru 2,6 km² a nesměli oblast opouštět.

sionistické hnutí – hlavním cílem jeho představitelů bylo a je přesídlení Židů do země izraelské a vybudování a udržení židovského státu